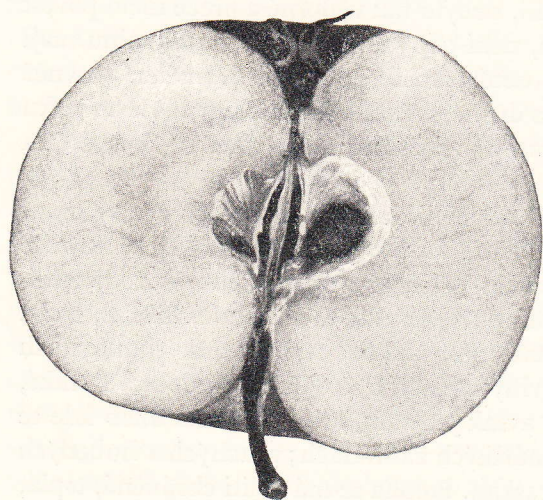
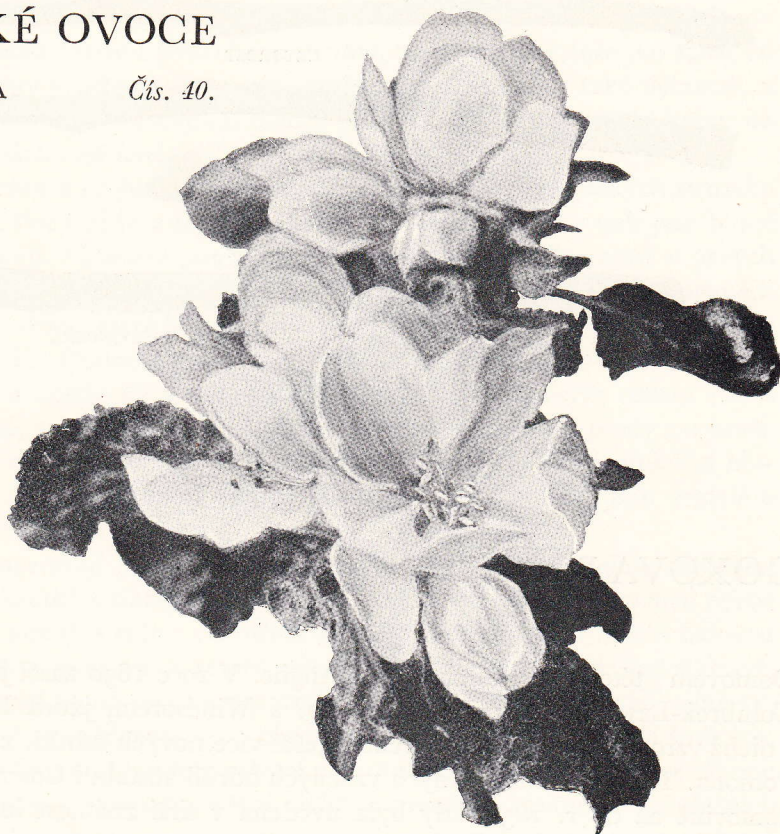

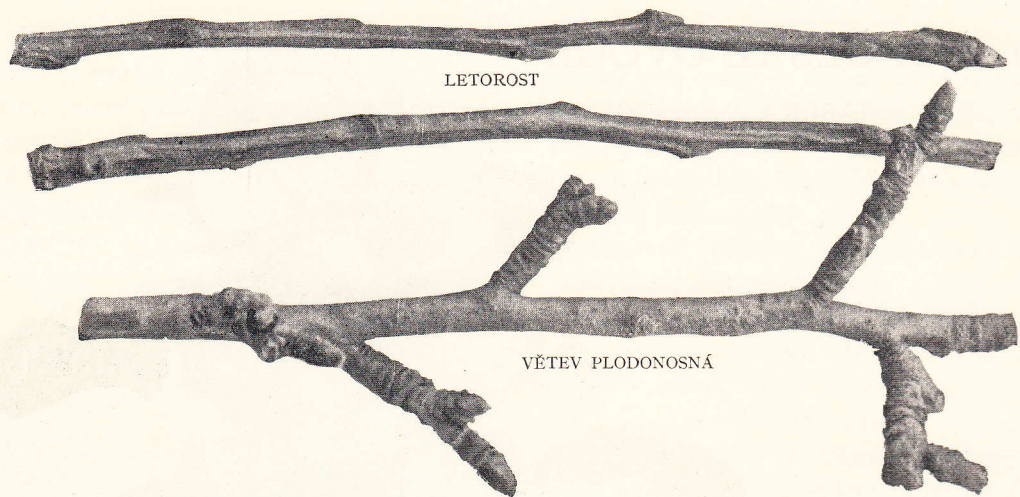
Jan Říha ČESKÉ OVOCE

JABLKA

Čís. 40.

COXOVA RENETA - *Cox's Orangen* - *Renette* - *Reinette Orange de Cox*

COXOVA RENETA

Domovem této vzácné renety jest Anglie. V roce 1830 zasel jistý M. R. Cox v osadě Colnbrok-Lawn, ležící mezi Londýnem a Windsorem, jádra Ribstonských jadernáčů, z nichž vzrostlo mimo Coxovu renetu ještě více nových odrůd, z nichž jest známa i Cox Pomona. Tak jako mnoho jiných vzácných odrůd zůstala i Coxova reneta utajena ve své domovině až do r. 1858, kdy byla uvedena v širší známost londýnskou zahradnickou společností.

Není hned druhé odrůdy, která by v sobě slučovala tolik výborných vlastností. Stromy nevyžadují velikého místa, rostou zdravě, není na nich příliš mnoho co řezati, brzo plodí a to plody tak znamenité chuti, že se jí vyrovná jen chuť Bílého zimního kalvilu a Cornwallského. Má sice vadu, že jest za obyčejných okolností drobné, avšak za poměrů lepších dává plody velikosti pěkné zlaté Parmény, a ta uspokojí již každého; pak, třeba bylo menší, jest tak šťavnaté, že při rozkrojení šťáva vytéká v krůpějích, a tak chutné, že se mu jeho drobnost odpustí. Míšeňské bylo ještě menší, nebylo tak výborné a přece mělo pověst světovou. Také i výtka, že má tvrdou dužninu, není odůvodněna. Tvrdou dužninu mají jen plody nezralé, když dozrálo však úplně, není tvrdší než zlatá Parména. Rovněž okolnost, že kdo je jednou okusil, baží po něm po druhé, svědčí o jeho hodnotě. V Německu postihli velice brzo tyto vzácné vlastnosti, chvatně je rozšířili, takže dnes najdou se tam sady, kde tisíce Coxových renet se pěstuje.

Na Chlumecku se pěstuje již od r. 1883, daří se velmi dobře a plodí více než velikosti plodů slouží. Jinak není u nás posud tak rozšířeno, jak by toho zasluhovalo, a skrovné zprávy obdrželi jsme jen z české nížiny, z obvodu jičínského, plzeňského, z Podještědí, Pojizeří a z Poohří. Podle těchto zpráv se dobře daří v každé živné půdě, hlinité, třeba i kamením promíšené, na vápno bohaté s dostatečnou vláhou, také i v těžkých jílovitých půdách, ne však studených, propustných, na živiny bohatých se daří velmi dobře. I lehké, písčité půdy, které se často hnojí, se mu hodí, avšak jen tam, kde jest vláha aneb kde se může zavlažovati, na příklad v domácích a zelinářských zahradách; v suchých a hubených písčitých půdách jen krní, rakovatí a plody i praskají. Poloha se má voliti chráněná, teplá, třeba i výše položená, a jsou příklady, že dobře prospívá ještě ve výšce 735 m n. m., na východně položeném a chráněném místě. Na chladných a drsných místech zůstanou plody neúhledné, temné, dužnina pak zůstává tvrdá a zelenavá. V dobře volených místech, v polních i domácích sadech prospívají velice dobře polovysoké i vysoké stromy, které se

musí udržovati občasným hnojením ve svěžím vzrůstu. V uzavřených sadech jest však výhodnější voliti nízké, volnému vzrůstu ponechané stromy, na kterých se řeže jen tolik, co vyžaduje nutnost. Na stromy v jakémkoliv tvaru uměle vedené se hodí také výborně, a zvláště palmety přinášejí hojně nejkrásnějších plodů, předpokládaje, že jsou šlechtěny na duzenech, v nejlepších půdách i na jáncatech.

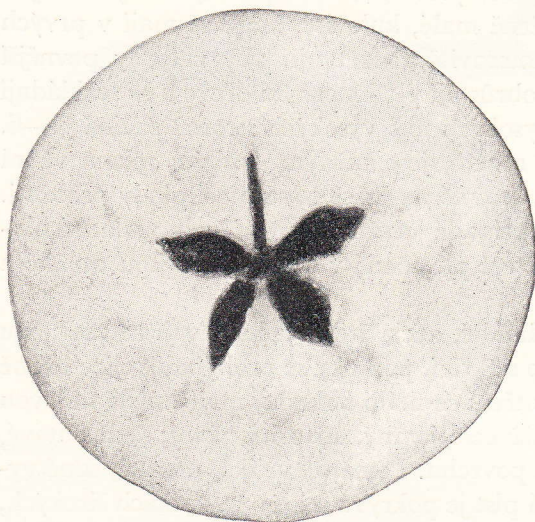
Ve školkách roste v poměru k jiným odrůdám slaběji, takže výchova vysokých stromků trvá déle a jest výhodnější šlechtiti je v libovolné výšce na zdravé plánky neb jiné bujné odrůdy. Později se rozvětvují v koruny poměrně malé, kulovité, které se mají v prvých letech hlouběji seřezávati, poněvadž se šlahounovitě rozvětvují, aby založily pevnější kostru. Ale i přesto vedlejší větve, které hojně obrůstají plodonosným dřevem se rozkládají a sklánějí se pod tíhou plodů. Plodnost polovysokých neb vysokých stromů začíná 5.—6. rokem, často i dříve, krsků někdy již 2.—3. rokem, jest každým druhým rokem velmi hojná, často až nadbytečná, takže kde to jde, hlavně na krcích, se musí plody probrati. Po velké úrodě se mají stromky přihnojiti, po případě když růsti přestávají, zmladiti hlubokým řezem. Jinak jsou stromy zdravé a netrpí plísněmi; v době květu jsou otužilé a květy nezmrazí nic více než odrůd jiných.

Na mladých stromech narůstají letorosty dlouhé, zcela štíhlé a končívají se zesílenou špičkou, později jen zcela krátké a slabé, málo se kříví, pod oky se prohýbají velice mírně a černavá plst je pokrývá jemně a řídko, po otření se málo lesknou, mají hnědě fialovou barvu, do stínu zahnědlou a pokrývá je téměř cele jemný, stříbřitý závoj; šedožlutavé, nápadnější tečky se rozptylují hojně po celém povrchu. Poměrně veliká, dlouhá, silně vyvinutá oka jdou hustě za sebou, přiléhají, šedá plst je pokrývá a jsou na patkách širokých, jako oka vysokých, zcela krátce prohnutých, s třemi mohutnějšími žebérky, která se táhnou hluboko. Mnohé z ok se mění v poupata květní, jichž se množství vyvinuje i na slabších plodonosných větévkách. Jsou zcela maličká, kuželovitá, a mají hnědé šupiny, pokryté velmi jemnou, šedou plstí. (Viz obraz.)

Vyvinující se listy bývají hojně, dorostlé jen vespod, bělavě vlnaté, na povrchu temně zelené, poněkud podobné listům Muškátové renety. Bývají dlouhé asi 80—90 mm, široké 45—50 mm, buď vejčité, většinou však kopinaté, do špiček klínovitě zúžené, kraje mají drobně, mnohdy dvojmo tupě pilovitě zoubkované a řapíky dlouhé 15—30 mm, s úzce kopinatými palisty. Vyskytují se listy také i krátce vejčité; na větévkách plodonosných bývají ještě o něco užší a mají delší, slabší řapíky. Stromy vykvétají čtvrtý neb pátý den jabloňového květu, kvetou vždy velice hojně, dlouho, a krásně karmínová poupata dodávají jim v rozpuku sličného červenavého vzhledu. Jednotlivé bílé květy, jemně růžově stíněné, široké 45—50 mm, jsou sestaveny tak, že plátky sotva se dotýkají vzájemně. (Viz obraz.)

Připojený barevný obraz, podle plodů k účelu tomu věnovaných p. J. Veselým v Moli-torově, znázorňuje velikost a tvar plodů, jak se vyvinou na volně rostoucích krcích ve váze 130—150 g. Plody od p. Slavíka z Úřetic byly ještě o něco větší a vážily až 180 g, vyskytují se těžké dokonce až 200 g. S vysokých stromů bývají menší a těžké jen 100—110 g a i menší. Tvar jejich se mění jen potud, že mnohé plody jsou jaksi kulovitě zploštělé, na obě strany stejně zaokrouhlené, v poměru výšky k šířce asi jako 58 × 75, jiné bývají o něco vyšší, ke kalichu o málo zúženější a poměr výšky k šířce se jeví asi jako 65 × 75 mm. Polo-otevřené neb zcela otevřené, u spodu zelenavé kalíšky jsou sestaveny z užších a dlouhých ústů, které se navzájem nedotýkají u spodu, maličko se kloní proti sobě, zcela krátce se vztyčují, přischlé špičky mají hned ven převislé a vězí v pravidelných jamkách, mělkých a velmi mírně zhrbolených; kulatost průřezu bývá pravidelná. Dřevnaté stopky, dosti silné, přihnědlé a zelené, u spodu silnější jsou asi tak dlouhé, že přečnívají úrovně jamek 8 až 10 mm, malé plody mívají je delší a slabší, vězí v jamkách dosti širokých, mírně hlubokých a porezavělých. Najdou se plody, které mají jamky zcela mělké a stopky v nich zcela krátké a zdužnělé.

Hladká, později až kluzká slupka se leskne málo, se stromů má barvu zelenou a slunečnou stranu rudě žíhanou a pruhovanou, později zežloutne, že jest až zlatě žlutá, ve stínu zeleně prokvétá, na slunečné straně na způsob Parmény, avšak ne tak skvěle, tmavě červeně, drobně proužkovaná a mezi pruhy nastříkaná; pruhy se rozptylují tečkovaně až na zastíněnou stranu. Velmi jemné tečky, jen pod sklem zřetelnější bělavě vroubené se ztrácejí. Mnohé plody jsou postříknuty velmi jemnou, drobnou rzí.

Žlutavá dužnina po rozkrojení velmi libě voní, jest plna šťávy, velmi jemná, hustá, s počátku tuhá a chruplavá, později měkne a vyniká líbeznou nepřekonatelnou chutí, silně kořeněnou, sladkou, málo, avšak libě navinulou.

Od podkališní nálevkovité rourky se táhnou zelenavě žlutá vlákna, jaderník obklopující. Jaderník má osu dutou, do které se štěrbinou otvírají pouzdra po stěnách natrhaná, každé pouzdro chová 1—2 široká, tmavě hnědá jádra.

Česati se mají nejdříve asi v polovici října, poněvadž brzo otrhané plody mírně vadnou, zůstanou zelené a nerady zežloutnou. Na krcích se probírají nejdokonalejší plody kolem polovice října, na teplých místech již počátkem října, aby zbylé mohly lépe dospět. K jídlu dospívají buď koncem listopadu neb v prvých dnech prosince a podrží svoji výbornou chuť až do března; vydrží v dobré místnosti i déle, ztrácejí však chuť. Na loži jest třeba dohlížeti, ježto mnohé plody rády zahnívají. Jest to stolní jablko prvé jakosti, překonávajíc i Ribstonské, které křenčívá pod slupkou často a hojně. Pro velký obchod jest však poněkud malé, mnohdy i neúhledně zbarvené. Má však přece největší budoucnost.

V zahradách Zemského pomologického ústavu v Troji se chová pod jménem Coxovo oranžové čís. 113.

Popisy lze nalézt: „Ovocnické Rozhledy“ 1912, str. 154, Reneta Coxova, „Handbuch der Obstkunde“ čís. 624, „Pomol. Monatshefte“ 1892, str. 161, Engelbrecht, „Deutschlands Apfelsorten“ čís. 515, Cox's Orangen-Reinette, Lucas, „Die wertvollsten Tafel- und Handelsäpfel“ čís. 69, „Deutschlands Obstsorten“; Cox's Orangen-Renette, Leroy, „Dictionnaire de Pomologie“ čís. 309, Orange de Cox.

Z vedlejších jmen jsou známa: Coxova oranžová reneta, Reneta Coxa pomarańczowa, Cos Orange, Cox's Orange, Cox's Orange Pepping, Cox's Orange Pippin, Kemp's Orange, Reinette Orange de Cox, Russet Pippin.

COXOVA RENETA – *Cox's Orangen-Renette.* – *Reinette Orange de Cox.*